

MEDNARODNE REŠEVALNE OPERACIJE IN IZKUŠNJE OB NAPOTITVI SLOVENSКИH STROKOVNJAKOV ZA ZAŠČITO IN REŠEVANJE

International rescue operations and experiences with deployment of Slovenian civil protection and disaster relief experts

Domen Torkar*, Polona Weiss** UDK 351.862:614.8(4)

Povzetek
Pomoč drugim državam v nesreči je ena izmed nalog slovenskega sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Mednarodne reševalne operacije kot del mednarodnih operacij in misij vključujejo tudi napotitev strokovnjakov za zaščito, reševanje in pomoč. V članku sta predstavljeni dve izkušnji Republike Slovenije ob napotitvi strokovnjakov na prizadeta območja v drugi državi. Strokovnjaki so lahko znotraj mehanizma civilne zaščite EU napoteni kot člani ekip EU za oceno stanja in/ali usklajevanje pomoči držav članic ali kot tehnični strokovnjaki.

Abstract
Provision of relief to other countries hit by a disaster is one of the tasks of Slovenian system of protection against natural and other disasters. International rescue operations conducted as part of international operations and missions also include the deployment of protection, rescue and relief experts. The article deals with two examples of experiences by the Republic of Slovenia in deploying its experts to the affected areas in other countries. Within the EU civil protection mechanism, experts may be deployed as members of EU teams for situation assessment and/or coordination of relief to EU member states or as technical experts.

Uvod

Število nesreč in njihove posledice po svetu se vse bolj povečujejo. Večje nesreče lahko presegajo zmožnosti držav, da se s svojimi silami in sredstvi soočajo z njimi. Vse večkrat se ob takšnih humanitarnih katastrofah druge države odzovejo z različno pomočjo. Ob takšni solidarnosti so se zaradi želje po večji učinkovitosti mednarodne pomoči začeli razvijati tudi različni sistemi za pomoč prizadetim državam. Ti sistemi, kot je mehanizem civilne zaščite EU, so namenjeni pomoči drugim državam ob nesrečah ter pomoči pri usklajevanju mednarodne pomoči. Slovenija se v ta mednarodni proces dejavno vključuje, pomoč drugim državam je eno izmed temeljnih poslanstev našega sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Okviri za napotitev strokovnjakov za zaščito in reševanje

Napotitev strokovnjakov za zaščito in reševanje ob nesreči v drugo državo spada med različne oblike pomoči, ki jo Slovenija lahko ponudi v okviru mednarodnih reševalnih intervencij¹. V ta obseg lahko spadajo še enote za zaščito in reševanje, reševalna sredstva ter sredstva za zagotovitev osnovnih razmer za življenje.

Mednarodne reševalne operacije so namenjene zagotavljanju reševalne pomoči v silah in sredstvih za odpravljanje neposrednih posledic nesreč; največkrat gre za naravne nesreče, lahko pa tudi za nesreče, ki jih povzroči človek. Pomoč drugi državi in mednarodno sodelovanje pa lahko poleg mednarodnih reševalnih intervencij obsegata tudi dejavnosti za preprečevanje nevarnosti in nesreč,

* mag., Ministrstvo za obrambo RS, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova c. 61, Ljubljana, domen.torkar@urszr.si

** Zavod za gradbeništvo, Dimičeva 13, Ljubljana, polona.weiss@zag.si

¹ Več o mednarodnih reševalnih operacijah glej v članku Dobnik Jeraj, M. (2009): Mednarodne reševalne intervencije in prispevek Slovenije. Ujma 23, 249–256.

podporo pri krepitvi pripravljenosti držav za obvladovanje nesreč, medsebojno obveščanje o nevarnostih in posledicah nesreč ter podobne aktivnosti.

Mednarodno pomoč lahko Slovenija izvaja na dvostranski ravni, v okviru Evropske unije in drugih mednarodnih mehanizmov za usklajevanje mednarodne pomoči (OZN ali Nato). Najpomembnejši tak mehanizem je za Slovenijo mehanizem civilne zaščite EU. Njegov namen je zagotoviti podporo državam članicam pri dajanju pomoči ob večjih nesrečah in izboljšati usklajevanje pomoči, da bi tako bolje zaščitili ljudi, premoženje in kulturno dediščino ob naravnih in drugih nesrečah znotraj ali zunaj EU. Dejavnosti evropske civilne zaščite naj bi prispevale k zmanjšanju števila žrtev in poškodovanih ob nesrečah ter okoljske in gospodarske škode, hkrati pa tudi k boljši socialni povezanosti in solidarnosti med evropskimi državljani.²

Razvoj in odzivnost mehanizma civilne zaščite EU se odražata v številu in trendu aktiviranj v zadnjih letih. V obdobju 2002–2009 je bilo tako skupaj več kot 125 intervencij, od tega tri leta 2002 in 26 leta 2009. Pri tem povečevanju števila nesreč se povečuje tudi število intervencij v tako imenovanih tretjih državah.

Ob aktiviranju EU-mehanizma se lahko ustanovijo EU-ekipe za oceno stanja in/ali usklajevanje pomoči držav članic. Te ekipe oziroma člane ekip aktivira Evropska komisija na predlog držav članic in jih napoti na prizadeto območje. Njihova naloga je oceniti potrebe prizadete države po zmogljivostih civilne zaščite iz drugih držav, pospeševati in usklajevati zmogljivosti civilne zaščite držav članic EU na kraju dogodka ter vzdrževati zveze s pristojnimi organizacijami države, ki je zaprosila za pomoč. Komisija lahko ob predhodni prošnji prizadete države zaprosi države članice tudi za strokovnjake specialiste, ki domačim pomagajo ter jim svetujejo o nadaljnjih ukrepih in aktivnostih.

Slovenija je doslej v okviru EU-mehanizma usposobila pet strokovnjakov za ocenjevanje stanja in potreb ob nesreči ter usklajevanje pomoči držav članic EU, ki so imenovani v tudi seznam mogočih strokovnjakov. Evropska komisija je leta 2008 objavila poziv za imenovanje strokovnjakov za področje varstva pred požari. V skupini desetih izbranih strokovnjakov je bil tudi slovenski. V prihodnjem obdobju se znotraj mehanizma pričakuje tudi razširitev seznama strokovnjakov iz Slovenije, in sicer z različnih strokovnih področij (kemijskega, gradbeniškega ipd.).

Slovenija je ob pozivu EU za napotitev strokovnjakov v prizadeto državo prvič ponudila svoj prispevek za napotitev strokovnjaka za oceno stanja in usklajevanje ob potresu v Kirgizistanu januarja 2008. Druga je bila napotitev slovenske strokovnjakinje za oceno objektov, poškodovanih ob potresu v srednji Italiji aprila 2009.

Tretja, zadnja pa je bila na začetku leta 2010 napotitev strokovnjaka za oceno stanja in usklajevanje pomoči ob poplavah v Albaniji.

Večkrat je Slovenija že izvedla del priprav za takojšnje aktiviranje takšnega strokovnjaka. Oktobra 2008 je bil pripravljen za napotitev ob poplavah v Moldaviji, leta 2009 pa je bil ob eksploziji v skladišču streliva v Albaniji sprožen postopek napotitve strokovnjaka, ki bi se pridružil skupini OZN (UN Disaster Assessment and Coordination – UNDAC). V tem primeru mehanizem CZ ni bil aktiviran in do napotitve ni prišlo.

Uprava RS za zaščito in reševanje ima od leta 2009 slovenskega predstavnika, ki dela v Centru za spremljanje in obveščanje (MIC – Monitoring and Information Centre) Evropske komisije. Njegovo delo v centru je povezano tudi s spremljanjem in usklajevanjem intervencij mehanizma civilne zaščite EU. Kot osebje MIC (častnik za zvezo) je bil izbran v EU-skupino za oceno stanja in usklajevanje mednarodne pomoči ob poplavah v Albaniji. Ta skupina je tako imela kar dva Slovenca.

Postopek napotitve slovenskega strokovnjaka v tujino je enak kot za reševalne enote ali drugo reševalno ali humanitarno pomoč. Odločitev o vrsti in obsegu pomoči sprejme Vlada na predlog poveljnika Civilne zaščite RS ali ministra za obrambo, če gre za izvajanje mednarodnih obveznosti države; predlog mora biti usklajen z Ministrstvom za zunanje zadeve in Ministrstvom za finance.

Potres v Italiji

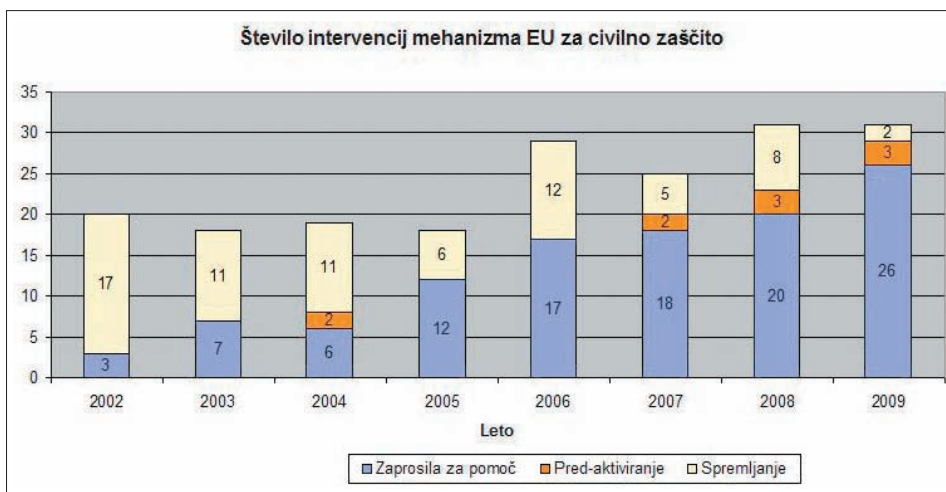
Splošne značilnosti potresa

6. aprila 2009 je ob 3. uri 32 minut po lokalnem času oziroma ob 1. uri 32 minut po času UTC rušilni potres stresel mesto L'Aquila in druge sosednje občine v italijanski regiji Abruzzo. Potres z navorno magnitudo 6,2 je nastal na globini 9 km čutili pa so ga po vsej srednji Italiji in tudi v 90 km oddaljenem Rimu. Posledice potresa so bile najhujše v mestu L'Aquila in v severnem delu province, predvsem v manjših vaseh Onna, Tempera in Paganica.

Zaradi potresa je umrlo 308 ljudi, 1500 je bilo ranjenih, 65.000 ljudi pa je začasno ostalo brez domov. Posledice so bile zabeležene v 55 občinah v celotni regiji Abruzzo. V obdobju treh mescev po 6. aprilu je bilo območje zelo seizmično aktivno z okoli 9000 popotresnimi sunki, od katerih je bilo nekaj tudi močnejših od pete stopnje. Kljub aktivni seizmičnosti Italije je bil potres najbolj tragičen po letu 1980, ko je bil potres v Irpinii tragičen za 2570 ljudi. Leta 1976 je potres v Furlaniji povzročil 989 smrtnih žrtev.

Skladno z zakonodajo je predsednik Italijanske republike na dan potresa razglasil izredno stanje. Delovanje sistema zaščite in reševanje je usklajeval državni štab (D.Coma.C), ki ga je v telovadnici nepoškodovane šole

² Več o EU-mehanizmu za civilno zaščito glej v članku Torkar, D. (2008) Vloga predsedujoče države EU ob večjih nesrečah v tretjih državah. Ujma 22, 279–289.

Slika 1:
Aktiviranje
EU-mehanizma za civilno
zaščito
Figure 1:
Activation of the EU civil
protection mechanism

Slika 2:
Napotitev strokovnjakov
v okviru EU-mehanizma
za civilno zaščito
Figure 2:
Deployment of experts
as part of the EU civil
protection mechanism

finančne policije v L'Aquili organizirala civilna zaščita že zgodaj zjutraj prvega dne. Znotraj državnega štaba so delovale vse reševalne in druge interventne službe, druge javne službe, državni, regionalni in občinski organi ter drugi. Na ravni občin so bili organizirani občinski štabi (Com). Državnega in občinske štabe so vodili predstavniki državne civilne zaščite, ki je organizirana kot služba na vladni ravni (Dipartimento della Protezione Civile).

Glavne aktivnosti vključenih reševalnih in drugih služb v prvih dneh po potresu so bile: iskanje in reševanje zasutih (izpod ruševin je bilo rešenih okoli 100 zasutih), reševanje živali, dajanje različne pomoči prizadetim prebivalcem in reševanje premoženja, čiščenje streh, podpiranje in zavarovanje stavb, zaščita objektov in predmetov kulturne dediščine ter zagotovitev zmogljivosti za nastanitev prebivalstva.

Odziv reševalnih služb

Potres je nemudoma sprožil odziv celotnega nacionalnega sistema civilne zaščite (Protezione Civile Nazionale) in reševalnih služb, med katerimi so najpomembnejši poklicni gasilci (Corpo Nazionale dei Vigili del Fuoco).

V prvih 24 urah je bilo aktiviranih 2010 poklicnih gasilcev, 1520 vojakov, 1500 policistov, 800 pripadnikov Rdečega križa, 108 kinologov ter 2000 drugih prostovoljcev. Med gasilskimi enotami so prve posredovale lokalne gasilske enote regij Abruzzo in Molise. Nacionalni gasilski operativni center je že ponoči odredil aktiviranje regijskih mobilnih enot (Colonne mobili regionale) iz drugih regij Italije, ki so organizirane in opremljene za izvajanje zahtevnejših intervencij zunaj svoje regije.

Slika 3 a: Posledice potresa
Figure 3 a: Consequences of an earthquake

Slika 3 b: Posledice potresa
Figure 3 b: Consequences of an earthquake

Hitro organiziranje državnega štaba na območju nesreče, v katerem sodeluje večina vključenih organizacij in vse teritorialne ravni, so za Italijane najpomembnejša dobra izkušnja pri izvajanju ukrepov po potresu. Štab D.Coma.C je deloval do konca jeseni 2009.

Organizacijska delitev dela v štabu D.Coma.C vključuje naloge s področij, kot so ureditev najnujnejših razmer za življenje, IT-podpora, ocenjevanje poškodovanosti, usklajevanje regijske in druge pomoči, zdravstvo, ekologija, logistika, kulturna dediščina, mednarodni odnosi, ceste, pravne zadeve in administracija, nastanitev in izgradnja

nastanitvenih objektov, socialna in psihološka pomoč ter usklajevanje prostovoljnih in lokalnih služb.

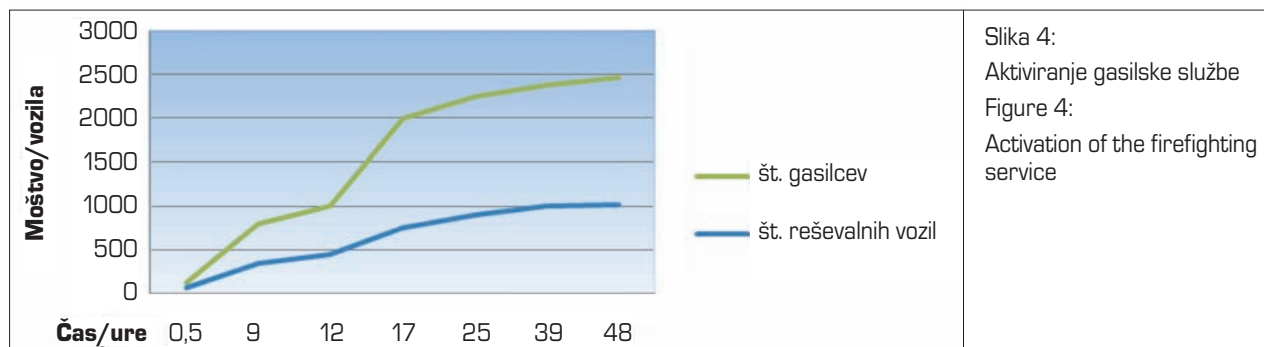
Gasilsko službo je usklajeval vodja nacionalne gasilske službe s svojim štabom, skupaj je bilo vanjo vključenih več kot 2700 gasilcev in 1200 reševalnih vozil. Znotraj poklicne gasilske službe je delovalo tudi 200 tehničnih strokovnjakov (inženirji, arhitekti, statiki, ki so sodelovali tudi pri ocenjevanju poškodovanosti in varnosti stavb), enote SAF (vrvna tehnika) in enote USAR (iskanje in reševanje v urbanih okoljih), kinologi, enote s težko mehanizacijo za čiščenje ruševin in druge visoko specializirane enote. V prvih 20 dneh po potresu so gasilci opravili okoli 50.000 različnih intervencij. Regijske gasilske enote se še vedno izmenjujejo pri delovanju na prizadetem območju. Gasilci in drugi reševalci so bili nastanjeni v sedmih bazah.

Pomembna dejavnost v času po potresu je bila tudi nastanitev ljudi, ki so ostali brez strehe nad glavo. Teh je bilo skupaj več kot 65.000. V obdobju po potresu je bilo postavljenih 17 nastanitvenih centrov, v katerih je bilo približno 6000 šotorov, v katere je bilo nameščenih okoli 30.000 ljudi. V nastanitvenih centrih so bile zagotovljene osnovne razmere za življenje (prehrana, sanitarije, tuši, pranje oblek ipd.). Več kot 33.000 ljudi je bilo nastanjenih v hotelih in drugih nastanitvenih zmogljivostih drugod po Italiji. Zaradi resnih poškodb je bila v osmih urah evakuirana osrednja bolnišnica San Salvatore v L'Aquila. Bolnišnica je bila preseljena v začasno ureditev, ki je delovala do 28. junija. V prizadetih občinah je bilo organiziranih skupaj 47 mobilnih zdravstvenih centrov. Po potresu je bilo nujno zagotoviti delovanje drugih javnih služb (elektrika, voda, poštne in druge komunikacijske storitve ipd.).

Najbolj poškodovan del mesta L'Aquila je bil ožji zgodovinski center. Tako imenovana rdeča cona je bila po potresu vsa preseljena in izpraznjena ter zaprta za nepoblašcene osebe.

Napotitev in delo strokovne skupine EU

Italija je bila ob prvih ukrepih v nenehnem stiku s predstavniki Centra za spremljanje in obveščanje (MIC) v Bruslju. Italijanske oblasti sicer niso zaprosile za mednarodno pomoč pri zagotavljanju najnujnejših reševalnih dejavnosti in drugih sredstev, pač pa so teden dni po nesreči na MIC naslovile zaprosilo za pomoč pri ocenje-

Slika 4:
Aktiviranje gasilske službe
Figure 4:
Activation of the firefighting service

Slika 5: Delovanje reševalnih enot
Figure 5: Operation of rescue units

vanju uporabnosti poškodovanih objektov. Zaposilo je bilo poslano vsem državam članicam. Med 31 kandidati je bilo izbranih šest strokovnjakov, med njimi tudi Polona Weiss, strokovnjakinja iz Slovenije.

Ekipa izbranih strokovnjakov se je zbrala na uvodnem sestanku v Bruslju, kjer je dobila navodila za delo, nato pa naslednji dan skupaj s častnikom za zvezo odpotovala na prizadeto območje. Na prizadetem območju sta ekipo, ki sta se ji v Rimu pridružila še dva italijanska kolega iz raziskovalnega centra Evropske komisije (JRC) iz Ispre, sprejela italijanska civilna zaščita ter predsednik Vlade Italijanske republike Silvio Berlusconi.

Ekipa se je morala na terenu logistično oskrbeti sama, treba je bilo najeti dve vozili. Dan pred odhodom v Bruselj si je skupina rezervirala hotel, ki je začel delovati šele na dan prihoda ekipe v L'Aquilo. Rušilni potres je na nosilni konstrukciji hotela povzročil le nekaj manjših poškodb, ki pa niso vplivale na njegovo nadaljnjo uporabnost. Med bivanjem v hotelu je ekipa zaznala kar nekaj močnejših popotresnih sunkov. Razmere prve dni niso bile prav nič »hotelske«, saj poškodovanost infrastrukture (plinovoda oziroma toplovoda) še ni bila ocenjena, zato je bila uporaba prepovedana.

Za seznanitev z nastalim položajem ter obsegom poškodovanosti prizadetega območja je italijanska civilna zaščita ekipo omogočila ogled širšega območja v spremstvu gasilcev ter organizirala helikopterski prelet. Preden je ekipa začela ocenjevati uporabnost v potresu poškodovanih objektov, je od italijanske civilne zaščite dobila jasna navodila o metodi ocenjevanja in izpolnjevanju vprašalnikov o ugotovljenem stanju pregledanih objektov ter njihovi uporabnosti.

Objekte je ekipa ocenjevala na podlagi ogleda ter skladno z italijansko metodologijo ocenjevanja. Izpolnjevala je tri vrste vprašalnikov, in sicer za navadne objekte, cerkve in palače.

Strokovnjaki so bili vključeni v ekipe italijanske civilne zaščite, ki so bile oblikovane tako, da ovir pri delu zaradi

neznanja italijanskega jezika ni bilo. Ekipe za ocenjevanje navadnih zgradb so bile sestavljene iz dveh ali treh strokovnjakov, ekipe za ocenjevanje kulturnozgodovinskih spomenikov pa so bile številčnejše in jih je navadno sestavljalo osem do deset strokovnjakov. Pri ocenjevanju kulturnozgodovinskih spomenikov so bile ekipe dopolnjene še z gasilci, restavratorji ter uslužbenci ministrstva za kulturo. Ekipa mednarodnih strokovnjakov je tri dni ocenjevala uporabnost stanovanjskih stavb, en dan pa je ocenjevala uporabnost in potresno ranljivost kulturnozgodovinskih spomenikov.

Na območju L'Aquile in okolice, ki ga je prizadel potres, je postopke za ugotavljanje poškodovanosti in oceno uporabnosti gradbenih objektov vsak dan izvajalo 500 do 600 strokovnjakov. Glede na količino dela, ki ga je bilo treba opraviti, je bilo število mednarodnih strokovnjakov komaj kaj več kot simbolično, pomembnost njihovega dela pa je bila predvsem v tem, da so vzpostavili delovne stike in zagotovili kar najširšo izmenjavo izkušenj.

Slika 6: Baza reševalnih služb
Figure 6: Stationing area for rescue services

Udeleženci misije so se po končanem delu ponovno zbrali v Bruslju, kjer so Centru za spremljanje in obveščanje EU poročali o svojem delu na prizadetem območju. Ekipa izbranih strokovnjakov je skupaj z italijansko civilno zaščito v zaključku tehničnega poročila zapisala, da posebnih zadržkov za vključitev mednarodnih strokovnjakov v ekipe za ocenjevanje v potresu poškodovanih objektov ni, če se pojavijo potrebe zanjo. Preden pa bo lahko večja akcija mednarodne pomoči strokovnjakov učinkovito izvedena tudi v praksi, bi bilo treba urediti sistem za izbiro mednarodnih ekip in regulirati odgovornost za njihovo delo. Za lažje delo na terenu bi bilo koristno, če bi strokovnjaki poleg svoje stroke poznali tudi delovanje Centra za spremljanje in obveščanje MIC. Glede na to, da lahko napačni rezultati ocenjevanja povzročijo tudi dodatne človeške žrtve, bi bilo treba vzpostaviti sistem, ki bo jasno določal odgovornost posameznih tujih strokovnjakov v takšnih primerih.

Vključno s sestanki v Bruslju je misija trajala osem dni. Do konca aprila je bila ocenjena uporabnost vseh javnih objektov, industrijskih obratov in infrastrukture. Končni rezultati ocenjevanja uporabnosti več kot 63.000 objektov pa so pokazali, da je 52,6 odstotka vseh pregledanih objektov uporabnih, 25,6 odstotka je neuporabnih, preostali pa so delno uporabni ali neuporabni oziroma bodo uporabni takoj, ko bodo izvedeni predpisani zaščitni ukrepi. Posledice rušilnega potresa na kulturnozgodovinskih spomenikih pa bodo vidne še desetletja.

Po uradnih statistikah je bilo po potresu v 19 soseskah zgrajenih 4449 stanovanjskih enot za začasno bivanje. Vsi novi objekti so oblikovani kot potresno varni in energetsko varčni, nadzor nad gradnjo pa je izvajala italijanska civilna zaščita.

Poplave v Albaniji

Splošne značilnosti poplav

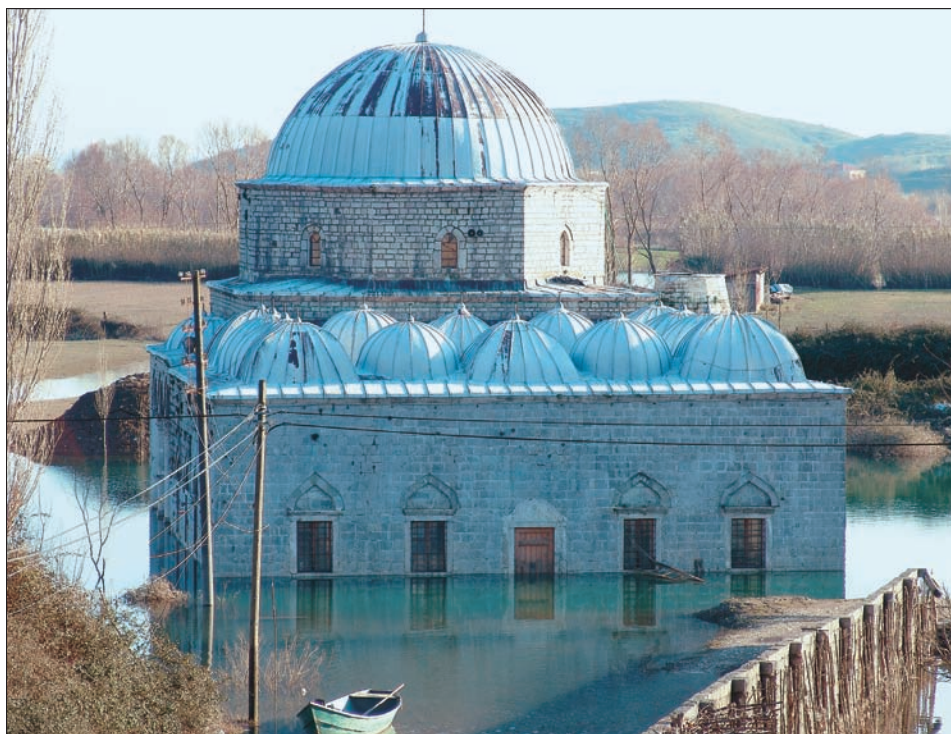
Na začetku januarja letošnjega leta so severozahodni del Albanije prizadele poplave večjega obsega, ki so bile posledica močnega deževja decembra lani in v prvih dneh letošnjega leta. Najbolj prizadeta je bila skadska regija, predvsem ob porečjih rek Drin in Buna (Bojana). Naraslo Skadrsko jezero je poplavljal ob mestu Skadar in tudi ob črnogorski obali.

Povečan nivo vode na reki Drin so najprej regulirali jezovi na hidroelektrarnah Vau Dajes, Gushte ter Fierza, količina padavin pa je kmalu preseгла zmogljivost regulacije. Albanske oblasti so o nevarnosti poplav pravočasno obvestile ogroženo prebivalstvo. Prav pravočasno opozarjanje in evakuacija prebivalstva sta najbrž preprečila smrtno žrtve, ki jih ob teh poplavah Albanci niso imeli. Najvišji nivo vode na poplavljenem območju je bil v prvem tednu leta. Albanska oblast se je ob tem soočila s položajem, da s svojimi nacionalnimi zmogljivostmi in reševalnimi službami ni kos vsem nujnim ukrepom. Položaj je še poslabševala vremenska napoved, ki je napovedovala padavine tudi še sredi januarja.

Že 2. januarja je bilo na območjih nesreče razglašeno izredno stanje (state of civil emergency). Strateško upravljanje ob nesreči je v Albaniji prevzel medministrski komite, sestavljen iz najpomembnejših ministrstev in pod vodstvom ministra za notranje zadeve. Operativno raven je usklajeval štab v sestavi Generalnega direktorata za izredne razmere (Directorate for civil emergencies), ki deluje znotraj ministrstva za notranje zadeve.

Slika 7:
Poplavljeni območja
Figure 7:
Flooded areas

Slika 8:
Poplavljena džamija
Figure 8:
A flooded mosque

Na podlagi analiz albanskih oblasti ter ocene razmer, ki jo je opravila skupina EU za ocenjevanje potreb in usklajevanje mednarodne pomoči, je bila celotna bilanca poplav 10. 1. 2010 naslednja:

- poplavljeno območje je obsegalo več kot 10.000 ha;
- poplavljenih je bilo približno 2000 hiš ali drugih zgradb;
- zaradi pravočasnega opozarjanja Albanija ob poplavih ni imela človeških žrtev;
- evakuiranih je bilo okoli 730 družin (4000 ljudi), večina je bila nastanjena pri sorodnikih. Za evakuirane je bila organizirana nastanitev v hotelu ter v dijaškem domu. Evakuirani Romi so bili nastanjeni v posebnem nastanitvenem centru. Vsi nastanitveni centri so imeli zagotovljeno zdravstveno oskrbo ter drugo najnujnejše;
- nekatere vasi so bile odrezane od preostalega območja. Različne službe so jim s čolni dovažale najpomembnejša živila ter medicinsko oskrbo.

Zaprosilo Albanije za mednarodno pomoč

Ob nastali situaciji je Albanija 7. januarja mednarodno skupnost zaprosila za pomoč. Zaprosilo je bilo naslovljeno na Natov Evro-atlantski center za usklajevanje pomoči ob nesrečah (NATO EADRCC – Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre). Zaprosilo je EADRCC poslal tudi Centru za spremljanje in obveščanje (MIC), ki deluje znotraj mehanizma civilne zaščite EU.

Zaprosilo je vključevalo:

- transportne čolne (z nizkim ugrezom),
- pomoč pri transportu s helikopterji,
- vodne črpalke (min. 30 l/sek.),
- mobilne električne agregate (10–15 kVA),

- gorivo,
- hrano,
- zdravila.

Aktiviranje mehanizma civilne zaščite EU je vključevalo takojšnjo distribucijo zaprosila vsem državam članicam ter poizvedbo za morebitne strokovnjake držav članic, ki bi jih napotili v EU-skupine za ocenjevanje stanja in/ali usklajevanje pomoči držav članic EU. Po ustaljenem protokolu je bilo o zaprosilu obveščeno vodstvo URSZR, ki je takoj ugotovilo, da Slovenija zaradi geografske bližine in tipa potreb Albaniji lahko ponudi pomoč. URSZR je pripravila predlog pomoči, ki je obsegal 13 prenosnih električnih agregatov iz državnih rezerv za naravne in druge nesreče. Hkrati s svojo pomočjo je Slovenija ponudila mehanizmu civilne zaščite EU tudi kandidata za skupino za ocenjevanje stanja in/ali usklajevanje pomoči.

8. januarja (dan po zaprosilu) je Albanija Slovenijo obvestila o sprejetju ponujene pomoči. Skladno z zakonodajo je Vlada na svoji 58. dopisni seji 8. 1. 2010 sprejela sklep o pomoči Republiki Albaniji ter o ponudbi strokovnjaka za oceno stanja in usklajevanje. Tega dne je Bruselj izbral strokovnjake za skupino za ocenjevanje stanja in usklajevanje pomoči držav članic EU, v katerem so bili poleg Domna Torkarja iz Slovenije še strokovnjaki iz Avstrije (vodja skupine), Grčije, Nemčije in Nizozemske. Skupini je bil pridružen tudi častnik za zvezo iz MIC-a, in sicer Gregor Volaj iz Slovenije. Pogoj za kandidaturo so opravljeni tečajji v okviru mehanizma civilne zaščite EU, med katerimi se na naloge skupine najbolj nanašata tečaja za ocenjevanje stanja in operativno vodenje (Assessment Mission Course ter Operational Management Course). Izbrana skupina ni imela skupnega sestanka v Bruslju, kot je to v navadi, temveč le skupno telekonferenco.

Št.	Donator	Pomoč prek mehanizma civilne zaščite EU	
1.	Avstrija	8 mobilnih električnih agregatov, 5 vodnih črpalk	skupni prevoz AT&FR oprema predana 11. 1. 2010
2.	Grčija	skupina gasilcev z opremo za reševanje ob poplavah (29 gasilcev, 4 vozila, 2 reševalna čolna, 22 vodnih črpalk)	delovanje od 9. 1. 2010 do 14. 1. 2010
3.	Slovenija	13 mobilnih električnih agregatov	oprema predana 9. 1. 2010
4.	Italija	2 transportna helikopterja CH 47 italijanske vojske materialna pomoč: zdravila, 500 kuhinjskih setov, 4400 pregrinjaj, 15 električnih agregatov, 8 vodnih črpalk, 6 čolnov, 80 šotorov (22 m ²), 5 enot za prečiščevanje vode, 7 hidrokontov, 30.000 vreč za pesek	delovanje helikopterja od 10.1. 2010 do 15. 1. 2010 materialna pomoč predana 12. 1. 2010
5.	Francija	11 vodnih črpalk	skupni prevoz AT&FR oprema predana 11. 1. 2010
6.	Hrvaška	25 ton goriva	
7.	Slovaška	1 premični električni agregat, 3 vodne črpalke, zdravila, nepremočljiva ogrinjača, obleke za 1000 ljudi	
8.	Belgija	2 čolna in zdravila	
Pomoč, ki je ni usklajeval mehanizem civilne zaščite EU			
9.	Kosovo	2 reševalni skupini (4 vozila)	
10.	Makedonija	reševalna skupina (50 reševalcev, 9 električnih generatorjev, 12 vodnih črpalk)	
11.	Turčija	vodne črpalke	
12.	Moldova	hrana (20 ton sladkorja, 20 ton moke)	
13.	OZN	denarna pomoč 240.000 USD za nakup hrane in drugih osnovnih dobrin	
Preglednica 1: Obseg mednarodne pomoči			
Table 1: International aid included the following items			

Pred odhodom je bila skupina obveščena o razmerah v Albaniji, nalogah skupine, logističnih zagotovilih in drugih okoliščinah za izvedbo misije. Skupini so se priključili še strokovnjak iz OZN (član UNDAC) ter dva strokovnjaka za kartografijo iz MapAction, nevladne organizacije iz Velike Britanije, ki s svojimi strokovnjaki zagotavlja različne zemljevide in druge uporabne preglednice o nesreči, prizadetih prebivalcih ter izvajanju nalog zaščite in reševanja.

Po 10. januarju se je vreme izboljšalo in nivo vode se je ustalil. Albanske oblasti so bile kljub temu še vedno pripravljene na rezervni scenarij dogodkov, ki bi zahteval evakuacijo dodatnih 10.000 ljudi z ogroženega območja.

Kljub organizirani strukturi vodenja intervencije se je Albanija spopadala z izrednim pomanjkanjem kakršnih koli reševalnih enot in materialnih virov. Albanski gasilci niso opremljeni za dajanje tehnične pomoči ali črpanje vode. Gasilci v Skadru (okoli 55 gasilcev v eni glavni postaji in dveh manjših) imajo na primer le eno hidravlično orodje za reševanje. Pomembno vlogo ob tej nesreči je imela albanska vojska, ki je zagotavljala prevoze pomoči ter čolne.

Mednarodna pomoč in napotitev EU-skupine

Prvi člani EU-skupine so bili v Albanijo napoteni 8. januarja, celotna skupina pa se je zbrala v Tirani naslednjega dne. Telega dne je tudi URZSR prek pogodbenega transportnega podjetja poslala na pot svojo materialno pomoč.

Naloge EU-skupine so bile:

- podpora usklajevanju pomoči držav članic EU;
- podpora albanskim oblastem pri oceni položaja in potreb po nadaljnji mednarodni pomoči;
- priprava priporočil za Evropsko komisijo ter države članice o potrebah po nadaljnji mednarodni pomoči;
- sodelovanje z različnimi akterji (albanskimi in mednarodnimi), ki so vključeni v dejavnost zaščite reševanja in pomoči;
- priprava rednih poročil za MIC.

Čas, predviden za delovanje skupine, je bil en teden. Logistično je skupino oskrbela stalna delegacija EU v Tirani, ki je v Tirani rezervirala hotel ter dve vozili s šoferjem. Skupina je v prostorih delegacije odprla dve pisarni v 17. nadstropju poslovne stavbe ABA.

Slovenska pomoč je v Skadar prek Črne gore prispela 9. januarja, bila je med prvimi, kar so predstavniki Albanije večkrat poudarili.

Prispevek mednarodne pomoči

Vsa materialna mednarodna pomoč je bila predana albanskim oblastem. Za hrambo in prevoze pomoči je bila zadolžena albanska vojska. Slovenski generatorji so bili že prvi dan predani skadrskemu podjetju za zagotavljanje delovanja vodovodnega sistema. EU-skupina je podpirala albanske oblasti pri usklajevanju mednarodne pomoči. V ta namen je od držav pošiljateljic priskrbela podatke o prihodih pomoči, ki jih je nato izmenjala z albanskimi

Slika 9:
Prevoz pomoči
s helikopterjem
Figure 9:
Helicopter transport of aid

oblastmi, skupno so usklajevali predvsem logistiko raztovarjanja na letališču v Tirani in dopolnjevali spisek pomoči, ki je bil naslovljen na vse vključene (države pošiljateljice pomoči, Albanijo, EU, OZN in druge mednarodne vladne ter nevladne organizacije). Slovenska materialna pomoč je na prizadeto območje prispela med prvimi (skupaj z gasilci iz Grčije), že 9. januarja.

Grška ekipa je zagotavljala predvsem prevoze pomoči (hrano in medicinsko pomoč) na izolirana območja. Potreb po prečrpavanju vode zaradi stalnosti poplav ni bilo. Največji delež mednarodne pomoči je prav gotovo prispeval italijanski helikopter CH 47 Cheenok, ki je zagotavljal učinkovit zračni most za prevoz pomoči iz Tirane (mednarodna pomoč) v Skadar in na izolirana območja.

Skupina EU za ocenjevanje stanja in usklajevanje pomoči držav članic EU je v prvi fazi navezala stike z obema ravnema upravljanja nesreče. Skupina je 10. januarja prvič obiskala poplavljen območje. Na prvem obisku se je seznanila s položajem ter z grožnjo povečanja nivoja poplavnih vod, kar bi lahko zahtevalo dodatno evakuacijo. Skupina je ugotovila, da dodatne reševalne ekipe in oprema iz EU niso več nujne, potrebne pa so hrana in vodne črpalke večjih zmogljivosti. Skupina se je seznanila tudi z ugotovitvami italijanske neodvisne institucije, ki je zagotovila varnost in stabilnost jezov.

V naslednjih dne je skupina večkrat obiskala poplavljen območje. Vreme se je izboljšalo in nivo poplav oziroma poplavnih vod se je stabiliziral. Dnevna poročila je skupina naslavljala na MIC v Bruslju ter na EU-delegacijo v Tirani, na Ministrstvo za notranje zadeve Albanije in stalno predstavništvo OZN v Albaniji. V zadnjih dneh so člani EU-skupine spremljali vodjo delegacije EU v Albaniji pri ogledu prizadetih območij. Delo skupine se

je končalo 15. januarja s predajo vseh dokumentov MIC-u v Bruselj ter drugim. Delo skupine je nadaljeval tudi član OZN (UNDAC), ki je v svoji tritedenski misiji pripravil poročilo in priporočilo o nujnih srednjeročnih in dolgoročnih ukrepih za zmanjševanje ogroženosti pred poplavami. Najpomembnejša izkušnja misije je hiter odziv EU, ki je z napoteno skupino zagotovila nujne in neodvisne informacije o obsegu poplav ter ogroženosti lokalnega prebivalstva. Misija je bila medijsko izredno podprta v Albaniji, kar je še povečevalo njeno zahtevnost. Pomembna izkušnja je bil tudi nenehen stik skupine z visokimi predstavniki albanske politike in vodjo delegacije EU v Albaniji.

Sklepne misli

Slovenija se aktivno vključuje v zagotavljanje pomoči ob večjih nesrečah v drugih državah. Pri tem slovenska pomoč poteka predvsem prek mehanizma civilne zaščite EU. Kot je navedla Milena Dobnik Jeraj (2009: 255), so lahko tudi strokovnjaki za posamezna področja pomemben prispevek Slovenije, ki glede na svojo velikost ne more biti med državami, ki lahko ponudijo veliko materialne pomoči in velike enote.

Prispevek strokovnjakov ob izvajanju podpore prizadeti državi za države pošiljateljice pomeni tudi prispevek k širši mednarodni solidarnosti ter omogoči pridobitev novega znanja in izkušenj pri nadaljnjih napotitvah. Po mnenju večine strokovnjakov s tega področja je to predvsem prispevek k povečevanju pripravljenosti držav pošiljateljic za sprejem mednarodne pomoči. Izkušnje kažejo, da tudi največje in najrazvitejše države niso imune na nesreče največjega obsega, ko s svojim sistemom zaščite in reševanja niso sposobne obvladovati položaja ob nesreči.

Slika 10:
Nekatera območja so bila
dosegljiva le s čolni.
Figure 10:
Some areas were
accessible only by boats.

Slovenija si s tem pridobiva in osvežuje znanje o delovanju mednarodnih sistemov pomoči ter razvoju različnih reševalnih enot in reševalne opreme. Sodeluje tudi pri razvoju različnih metod in načinov ocenjevanja posledic nesreč in podobno.

Pridobljene izkušnje bodo omogočile, da bo Slovenija sposobna še hitreje in učinkoviteje ponuditi pomoč ob nesrečah. Pridobljeno znanje pa lahko koristi tudi pri sprejemanju mednarodne pomoči ob večji nesreči v Sloveniji.